

INKLUSION

Plads til alle

Inklusion handler ikke kun om at være i det samme rum. Det handler om at kunne deltage, bidrage og opleve, at man hører til.

Et fællesskab med reelle deltagelsesmuligheder

Børn kommer til skolen med forskellige erfaringer, styrker, sprog, behov, interesser og måder at lære på. En inkluderende klasse forsøger ikke at gøre børnene ens. Den arbejder med rammerne, så flere børn kan lykkes og være betydningsfulde deltagere i fællesskabet.

Inklusion er derfor både et blik på det enkelte barn og på miljøet omkring barnet: undervisningen, relationerne, de fysiske rammer, overgange, krav, gruppedannelser og den måde voksne taler om forskelle på.

Grundtanken	Spørg ikke kun: “Hvordan får vi barnet til at passe ind?” Spørg også: “Hvad kan vi ændre, så barnet får bedre mulighed for at deltage?”
Plads til forskellighed	At give plads til alle betyder ikke, at alle altid skal gøre det samme på samme måde. Fælles mål kan godt nås gennem forskellige former for støtte og deltagelse.

1. Fra tilstedeværelse til deltagelse

Et barn kan fysisk være med i klassen og samtidig stå udenfor fagligt eller socialt. Se derfor efter kvaliteten af barnets deltagelse.

Kan barnet komme ind?	Er starten på opgaven, legen eller samtalen tydelig? Ved barnet, hvad første skridt er?
Kan barnet blive i aktiviteten?	Er krav, tempo og støjniveau passende? Er der mulighed for hjælp, pauser eller en anden arbejdsform?
Kan barnet bidrage?	Har barnet en reel rolle, eller er det mest tilskuer? Skab opgaver, hvor forskellige styrker kan få betydning.
Kan barnet høre til?	Bliver barnet inviteret, lyttet til og savnet, hvis det ikke er der? Tilhørsforhold er mere end placering i en gruppe.

Inklusion kan mærkes, når barnet oplever: "Der er en plads til mig - og det, jeg bidrager med, betyder noget."

2. Design undervisningen med flere indgange

Når variation tænkes ind fra starten, bliver færre børn afhængige af særløsninger bagefter.

Flere måder at forstå	Kombinér korte mundtlige forklaringer med billeder, konkrete materialer, demonstration og eksempler.
Flere måder at deltage	Lad børn svare ved at tale, pege, vælge, tegne, skrive, bygge eller vise med kroppen, når det passer til læringsmålet.
Flere niveauer af støtte	Brug fx trin-for-trin-kort, makkerstøtte, eksempler, færre opgaver eller ekstra udfordringer uden at gøre støtten til et nederlag.
Tydelige afslutninger	Vis hvad "færdig" betyder, og hvad barnet gør bagefter. Uklare afslutninger kan skabe unødigt uro.

Et planlægningsspørgsmål

Hvem bliver denne aktivitet let at deltage i - og hvem risikerer at blive hægtet af?

3. Inklusion i det sociale fællesskab

Fri leg og selvvalgte grupper kan være værdifulde, men de kan også gentage de samme positioner. Den voksne kan skabe nye møder uden at styre alle relationer.

Planlagte makkerskift	Skift makkere med tydelige, overskuelige opgaver. Så skal barnet ikke først forhandle sig til adgang til gruppen.
Roller der går på skift	Lad fx idéfinder, materialemester, tegner, oplæser og hjælper gå på skift. Undgå at samme barn altid bliver "den, der skal hjælpes".
Lær invitationer	Øv: "Vil du være med?", "Der er plads her", "Hvilken rolle vil du have?" og "Skal vi finde på noget sammen?"
Respektér relationer	Inklusion betyder ikke, at alle skal være nære venner. Målet er adgang til fællesskabet, respektfuld omgang og mulighed for forskellige relationer.
Vær særligt opmærksom på børn, der ofte står i periferien - også når de ikke selv skaber uro.	

4. Forskellig støtte - samme værdighed

Børn kan have brug for forskellige ting for at kunne deltage. Støtte bør gives så naturligt og værdigt som muligt.

Visuel støtte	Billeder, dagsplaner, trin-kort og faste pladser kan mindske behovet for gentagne mundtlige beskeder.
Tid og tempo	Nogle har brug for mere tid, færre gentagelser ad gangen eller mulighed for at begynde før resten af gruppen.
Ro og bevægelse	Mulighed for en roligere plads, korte bevægelsespauser eller variation i arbejdsstilling kan understøtte deltagelse.
Voksenstøtte uden overtagelse	Hjælp med det næste lille skridt, men bevar barnets ejerskab. Spørg: "Hvad kan du selv? Hvad skal jeg hjælpe med?"

Tal om retfærdighed

Retfærdighed er ikke altid, at alle får det samme. Det kan være, at alle får det, de har brug for for at kunne være med.

5. Sprog, der inkluderer

Den måde voksne taler om børn og forskelle på, påvirker både barnets selvforståelse og klassekammeraternes blik.

I stedet for	"Han kan ikke være med til det her."
Prøv	"Hvad skal vi ændre, så han kan deltage?"
I stedet for	"Hun er altid urolig."
Prøv	"Hun har svært ved at finde ro i denne situation. Hvad ser ud til at hjælpe?"
I stedet for	"De andre kan godt finde ud af det."
Prøv	"Vi lærer forskelligt. Lad os finde dit næste skridt."

Undgå faste identiteter

Beskriv situationer og behov frem for at gøre dem til hele barnet. Et barn *har svært ved en overgang* frem for at være "besværligt". Et barn *har brug for støtte til at komme ind i legen* frem for at være "dårligt socialt".

6. Når et barn står udenfor

Gentagen udelukkelse kræver voksenopmærksomhed. Barnet skal ikke alene bære ansvaret for at finde vej ind i fællesskabet.

Observer konkret	Hvornår opstår udelukkelsen? I bestemte aktiviteter, frikvarterer, grupper eller overgange? Hvem er barnet sammen med, når det lykkes?
Skab en adgangsvej	Giv barnet en tydelig rolle, en makker, en fælles interesse eller en aktivitet med struktur nok til, at deltagelse bliver mulig.
Arbejd med gruppen	Fokuser ikke kun på det barn, der står udenfor. Øv invitationer, fleksible roller, respekt og ansvar for fællesskabet med hele klassen.
Samarbejd ved vedvarende bekymring	Inddrag relevante kolleger og forældre efter skolens praksis. Ved vedvarende mistrivsel eller udelukkelse kan der være behov for en bredere fælles indsats.
Spørg: Hvad i fællesskabet gør det svært at komme ind - og hvad kan de voksne ændre?	

7. En inkluderende uge

Små greb, der kan gentages

Mandag	Planlæg ét makkerskift, hvor alle får en tydelig rolle.
Tirsdag	Giv en opgave mindst to forskellige måder at blive løst eller vist på.
Onsdag	Læg mærke til, hvem der får mest og mindst positiv voksenkontakt.
Torsdag	Øv sætninger, der inviterer andre ind i leg og samarbejde.
Fredag	Spørg klassen: Hvornår var det let at være med i denne uge? Hvad kan vi gøre mere af?

Refleksion til underviseren

Hvem har let adgang til klassens faglige og sociale fællesskab? Hvem skal arbejde ekstra hårdt for at være med? Hvilke børn får ofte rollen som den, der hjælper - og hvem bliver oftest hjulpet? Er vores rammer fleksible nok til forskellige behov? Hvilken lille ændring kan skabe mere deltagelse allerede i morgen?

**Inklusion er ikke, at alle gør det samme.
Inklusion er, at alle har en reel mulighed for at høre til, deltage og bidrage.**